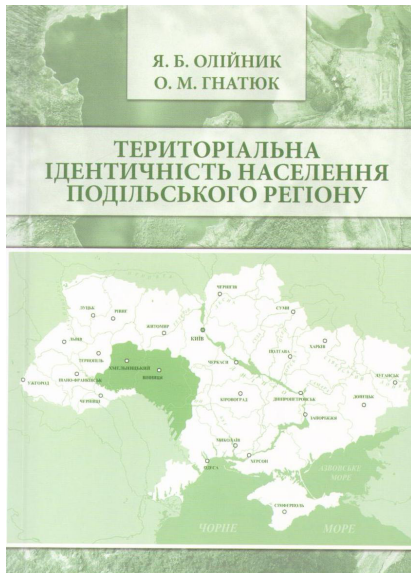

НОВАТОРСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ В ГАЛУЗІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ**Відгук на книгу:**

Олійник Я. Б., Гнатюк О. М. Територіальна ідентичність населення Подільського регіону: монографія. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2017. – 223 с.

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2018.80.40-41>

Кожна сучасна країна є сукупністю не лише об'єктивних географічних регіонів, але й територіально-ментальних ідентичностей, які є відображенням уявлень та поглядів людської спільноти на середовище свого проживання. Природний характер формування місцевих ідентичностей є джерелом культурного взаємозбагачення, чинником соціально-психологічної поєднаності населення й території. Співвідношення територіальних ідентичностей розкриває багатогранність самосвідомості громадян та формує загальнонаціональний образ країни. Відсутність антагонізму між ідентичностями різного рівня (локального, регіонального, загальнодержавного) чи різного типу (етнонаціонального, релігійно-конфесійного, культурного-цивілізаційного) є запорукою політичної стабільності та безконфліктного розвитку держав.

Дослідження територіальних ідентичностей різного рівня в Україні є важливим і через достатньо широке збереження ще радянської ідентичності, недостатнє утвердження в свідомості громадян загальнонаціонального образу країни, а також через зовнішню геополітичну пропаганду різних форм національної та регіональної ідентичностей (проекти «Русский Мир», «Новоросси́я» та деякі ін.), які суперечать українській загальнонаціональній ідентичності, виступаючи одним з чинників політичної дестабілізації ситуації в державі.

Оскільки формування й поширення територіальних ідентичностей різного рівня визначається сукупністю географічних передумов, є територіально диференційованим, то в його аналізі особливо актуальним є суспільно-географічний підхід, який і було реалізовано в монографії Я. Б. Олійника та О. М. Гнатюка «Територіальна ідентичність населення Подільського регіону» (К.: ВПЦ «Київський університет», 2017. – 223 с.). Достатньо вдалим є і вибір регіону дослідження (Подільський макрорегіон в складі Вінницької, Тернопільської і Хмельницької областей), враховуючи, зокрема, унікальність його географічного положення та історико-географічні відмінності на межі впливу різних політичних центрів.

Структура дисертаційного дослідження Я. Б. Олійника та О. М. Гнатюка цілком відповідає меті та характеру дослідницьких завдань. Автори послідовно розкривають сутність територіальної ідентичності, її географічну зумовленість та рівень відображення проблематики в науковій літературі. Тенденції формування територіальної ідентичності розглянуто в контексті різних суспільно-географічних закономірностей. Виділено ієрархічну, компонентну та просторову структуру територіальної ідентичності. Обґрунтовано деякі концептуальні підходи взаємодії територіальних ідентичностей різного рівня та методи їхнього дослідження. З огляду на недостатність висвітлення проблеми в географічній літературі, монографія Я. Б. Олійника та О. М. Гнатюка вирішує і низку проблем формування концептуальних засад та методології досліджень територіальної ідентичності, зокрема щодо типізації та взаємодії ієрархічних рівнів територіальної ідентичності, її активної ролі в суспільних процесах, застосування міждисциплінарного підходу, використання соціологічних методів та розроблення алгоритму дослідження територіальної ідентичності великого макрорайону.

Грунтовний характер має аналіз передумов формування територіальної ідентичності населення Подільського суспільно-географічного району, де акцентовано увагу на визначенні впливу географічного положення, геодемографічного та історико-культурного чинників в процесі територіальної ідентифікації населення цієї території.

Основним здобутком монографічного дослідження є обґрунтування основних особливостей та просторових закономірностей територіальної ідентичності населення Подільського суспільно-географічного макрорайону, виявлення афективних проявів територіальної самоідентифікації населення. Розглянуто потенціал територіальної ідентичності регіону як особливого ресурсу його розвитку. В монографії Я. Б. Олійника та О. М. Гнатюка обґрунтовано також пропозиції щодо практичного використання різних аспектів територіальної ідентичності для потреб геопланування та прогнозування, збереження місцевої природної та історико-культурної спадщини.

Відзначаючи вагомість здобутків монографічного дослідження О. М. Гнатюка потрібно вказати і на окремі дискусійні моменти у їхній роботі. Зокрема, не зовсім коректним є трактування авторами етнографічних відмінностей населення Поділля як субетнічної ідентичності. Насправді, для етнічних подолян-українців аж ніяк не характерна субетнічна самосвідомість, яка давала б підстави для виділення окремого субетносу. Тому доцільно говорити не про субетнічну, а про етнографічну ідентичність населення Подільського регіону. Також непереконливим є твердження автора про доцільність врахування географії етнографічної ідентичності при виділенні адміністративно-територіальних одиниць, оскільки організація і функціонування системи адміністративно-територіального устрою ґрунтуються на інших принципах.

Отже, з урахуванням оригінальності постановки питання, вагомості та новизни одержаних результатів монографія Я. Б. Олійника та О. М. Гнатюка є новаторським науковим дослідженням, в якому обґрунтовано концептуальні засади гуманістичної географії щодо розуміння сутності територіальної ідентичності, виявлення її ролі як регулятора в системі відношень «територія – суспільство» та особливого ресурсу регіонального розвитку. А запропонована авторами методологія дослідження територіальної ідентичності має усі підстави для її застосування в інших регіонах України та в інших країнах світу.

Мирослав ДНІСТРЯНСЬКИЙ, д. геогр. н., професор,
професор кафедри географії України
Львівського національного університету імені Івана Франка
